

Teorie kriminality a zločinnosti

Kriminalita a sociální práce s pachateli SPR508,
Mgr. Petra, Ph.D. Horová 6.3.2016

2. Seminární úkol

Zpracujte jeden typ trestné činnosti nebo jeden typ pachatelů a jejich současný stav v ČR

- Otázky k diskuzi:
 1. Našli jste nějakou informaci o příčině trestné činnosti?
 2. Jaký je aktuální trend dané skupiny trestných činů – napadá Vás proč?

Příčiny kriminality

- Vztahy mezi příčinou a následkem
 - co vede člověka k danému jednání?
- První pokusy: snaha o nalezení univerzálního faktoru,který neexistuje
- Současní vědci se o příčinách vyjadřují v rámci větší či menší pravděpodobnosti
- Teorie příčiny – Proč se lidé dopouštějí zločinů?

Kriminologické teorie

Klasická a neoklasická
kriminologie

Kriminologie pozitivistická

- Biologické teorie
- Psychologické teorie
- Sociologické teorie

Klasická a neoklasická x pozitivistická kriminologie

Klasická a neoklasická

Předmět zájmu

- Trestný čin

Pojetí pachatele

- Svobodná vůle, racionální kalkulující, normální

Reakce na zločin

- Tresty přiměřené skutku

Pozitivistická

Předmět zájmu

- Pachatel

Pojetí pachatele

- Předurčený ke zločinu, hnán biologickými, psychologickými a jinými vlivy, patologický

Reakce na zločin

- Léčení, převýchova, které stavějí na individuálních charakteristikách

Klasická a neoklasická kriminologie

- člověk jako svébytná bytost
- Osvícenecké hnutí, 18. století
- Dvě hlavní myšlenky
 1. Společnost jako společenská smlouva
 2. Svobodná vůle

Teorie klasické kriminologie

- Kalkul štěstí – J. Bentham
- C. Beccaria – „O zločinech a trestech“ (1764)
 - Zákon má jedince omezovat jen je-li to bezpodmínečně nutné
 - Práva jedince zaručena ve všech fázích trestního procesu
 - Potrestání do míry narušení práv ostatních
 - Závažnost činu podle způsobených škod
 - Tresty mají odpovídat závažnosti provinění
 - Zákon stanoví jasně, jaké chování je zakázáno a sankce
 - Trest bez odkladu a nevyhnutelně

Teorie neoklasické kriminologie

- 70. l. 20. století – odstrašování pachatele
 - Zaměřeno na samotný skutek, respektive situaci, při níž k ní dochází
 - I. Teorie racionální volby – pachatel promýšlí plusy a minusy
 - R. Clark, D. Cornish (situační prevence)
 - I. Ekonomická teorie zločinu – kalkulující bytost
 - G. S. Becker
 - I. Teorie rutinních aktivit - + být ve správný čas na správném místě, oběť nemá u sebe potencionálního ochránce
 - Cohen a Felson
- ⇒ Populární u politiků – odpovědnost na občanovi
 - ⇒ Mnoho zločinů v afektu a bez kontroly
 - ⇒ Další faktory

Kriminologie pozitivistická

- Vědecké principy
- Využívá metody odvozené z přírodních věd
- Poznání je postaveno na faktech
- Fakta zbavena subjektivního hodnocení
- Sběr dat a ověřování hypotéz
- Kvantitativní výzkumná strategie
 - Statistiky o registrované kriminalitě – A. Quetelet (astronom a matematik) a A. Guerry (právník) – každý rok je spácháno zhruba stejné množství zločinů určitého druhu → kriminalita jako závislost

Biologické kriminologické teorie

- *C. Lombroso* – studium fyzických rysů – **teorie rozeného zločince**, dále také *E. Hooton*
 - Teorii vyvrátil psychiatr *C. Goring* svou rozsáhlou studií
- **Konstituční školy** – *E. Kretschmer* – vazby mezi tělem a charakterovými vlastnostmi (typ pyknický – příležitostný zločinec; astenický – majetková trestná činnost, atletický – násilné a sexuálně motivované delikty). *W. H. Sheldon* (endomorfní, ektomorfní, mezomorfní typ)
- Dědičnost delikventního chování
 - Studie kriminálních rodin
 - Studie dvojčat
 - Adopční studie

Psychologické kriminologické teorie

Klíčový faktor: duševní pochody

- Psychoanalýza – S. Freud, A. Aichorn
- Teorie vazby – J. Bowlby
- Teorie učení – I. P. Pavlov, B. F. Skinner
- Kognitivní psychologie – S. Yochelson, S. Samenow
- Nápodoba a identifikace – A. Bandura
- Teorie typu nervového systému – H. J. Eysenck
- Psychopatická porucha
- Teorie morálního vývoje – J. Piaget, L. Kohlberg
- Teorie založená na inteligenci pachatele

Sociologické kriminologické teorie

Klíčový faktor: společenské prostředí

- Teorie norem a pravidel společnosti – É. Durkheim – anomie – R. Merton
- Teorie subkultur – A. Cohen
- Teorie odlišných příležitostí – R. Cloward a L. Ohlin
- Sociálně-ekologická teorie – chicagská kriminologická škola (vliv industrializace a urbanismu) – zóna přechodu, sociální dezorganizace
- Teorie kulturního přenosu – T. Sellin
- Teorie odlišného sdružování - E. Sutherland
- Teorie kontroly – teorie sociálních vazeb – T. Hirschi
- Teorie konfliktu
- Marxisticky orientované teorie
- Radikální a kritická kriminologie
- Teorie nálepkování – E. Lemert, H. Becker

3. Příští úkol

Na základě Maslowovy pyramidy potřeb (ve studijních materiálech) vypracujte přehled potřeb osob ve výkonu trestu odnětí svobody (můžete vybrat typ věznice podle § 39a zák. č. 140/1961 Sb.) a způsobů jejich naplňování s akcentem na hromadné vs. individuální naplňování potřeb, respektive na potřeby, které se naplňovat nedaří.
(vlastní úvaha)

Literatura a zdroje

Publikace:

TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie :jak studovat zločin.*
Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 214 s. ISBN 9788024729824.

DĚKUJI ZA POZORNOST A PŘEJI
HEZKÝ DEN